

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת שופטים

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
20:50	19:58	19:08*	י-ם
20:47	19:56	19:07	ת"א
20:50	19:59	19:09	חיפה
20:47	19:57	19:07	ב"ש

* לנחמיה 40 דק: 18:48

הגאולה והתורה

הקודשים שהוא מקור כל הקדושה, ומן המשכן יוצאת ההבנה וההשכלה בתורה הקדושה על ידי השראת השכינה, ולכן גם לשכת הגזית שממנו היתה יוצאת תורה והוראה לישראל היתה נמצאת בהר הבית, לומר שרק על ידי השראת השכינה אפשר לזכות לאמיתותה של תורה.

וזה מה שמצוה התורה כי יפלא ממך דבר למשפט, כאשר דבר נפלא ונעלם ממך בהבנת התורה, וקמת ועלית, צריך לעלות אל המקדש, ושם בלשכת הגזית בהשראת השכינה הנמצאת שם הכל מתבאר ומתלבן לאמיתותה של תורה. ונמצא שעם החורבן, לא נחרב רק בנין בית המקדש אלא גם הבנת התורה נחסרה והיא יצאה לגלות ביחד עם השכינה, ומחדש לנו הבני יששכר שעצם הבכיה על הגלות מחדשת את השראת השכינה, שעם התפילה מעוררת את הגאולה. [וזה תשובה לשאלת רבים, שמרגישים הנה כבר מתפללים אנו על הגלות כמעט אלפים שנה ועדיין לא נגאלנו, שלפי האמור אינו נכון, בכל תפילה על הגלות אנו מעוררים את הגאולה, אמנם לא את הגאולה הגשמית אלא הגאולה הרוחנית, ועל ידי הבכיות מתעוררת הבנת התורה שצריכה גאולה. והדבר נפלא].

ובזה יבוארו גם שאלותינו, מדוע התורה שמה דגש דוקא על המקום אשר יבחר ה', דהיינו הר הבית שבו תקבע לשכת הגזית, שכן דוקא במקום זה מאירה הארת השכינה ביתר שאת יותר מכל חלקי העולם הזה, ועל ידי הארת השכינה באה התורה שם לכיורה האמיתית, ולכן דוקא החכמים היושבים שם קובעים את אמיתות דיני התורה, ולכן גם דוקא שם מי שהמרה את פיהם נקרא זקן ממרא, שכן מחוץ להר הבית אין אותה השראת השכינה ואין את אותו הגילוי.

נמצא שכיום שבית המקדש חרב יש לנו חיסרון ניכר בתורה, ועם בשורת גאולה תבוא גם בשורה לתורה הקדושה, ולכן כתוב שלעתיד לבוא בעת הגאולה תרבה הדעת כל כך וכמו שנאמר (ישעיה י"א ט) **כִּי מְלֶאכֶה תִּהְיֶה דַּעַת אֶת ה' פְּמִיָּם לִיָּם מְכַסִּים**, וכן כתב הרמב"ם (סוף הלכות מלכים) **וז"ל: ובאותו הזמן לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם, שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. עכ"ל.** וכל זה כאמור מפני בנית בית המקדש והשראת השכינה בתוכנו.

ודבר זה רמזו לנו גם בהפטרת השבוע (היא השבת הרביעית משבעה דנחמא) הפותחת במילים **אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מְנַתְּמֶכֶם** (ישעיה נ"א י"ב), וכמו שפירש החתם סופר (על הפטרת פירשתנו) שאנכי הראשון רומז לתורה שבכתב, וכמו שאמרו רבותינו (שבת ק"ה) **שזה ראשי תיבות: אנה נפשי כתיבת יהיבתי, שתרגמוני אני בעצמי כתבתי ונתתי, אך בעומק פירשו שהקב"ה את עצמו נתן בתורה, וכמו שאמרו בזוהר שהקב"ה והתורה הם אחד, שהכל טמן הקב"ה בתורה שבכתב. ורבותינו (שם) דרשו ראשי תיבות: אמירה נעימה כתיבה יהיבה, ורמזו לתורה שבעל פה, שנאמרת מפה לאוזן. ע"ש.** ולפי דרכנו נאמר שעל ידי הגאולה נזכה גם להבנת התורה שבכתב ובעל פה באמיתות, וזהו אֲנֹכִי אֲנֹכִי שהם תורה שבכתב ושבע"פ הוא מְנַתְּמֶכֶם.

וזהו גם סיום ההפטרה (ישעיה נ"ב ז) **מִה נָאוּוּ עַל הַקְּרִים רְגְלֵי מְבַשֵּׂר מְשֻׁמֵּעַ שְׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מְשֻׁמֵּעַ יְשׁוּעָה, ולכאורה מהו מבשר טוב, ונראה לומר שזה ירושלים שנקראה החר הטוב (ממבוא בריש"י דברים ג' כ"ה), וגם זו התורה שנקראת טוב כידוע, שעל ידי בנין ירושלים ובית המקדש תשרה השכינה בתוכנו ונזכה לידיעת התורה בעמקות, יהי רצון שנשמע רגלי מבשר במהרה. אכ"ר.**

כבר ראינו פעמים רבות שהגם שספר דברים נקרא משנה תורה, מלשון שינון התורה, מ"מ הוא מלא בחידושים עצומים, וגם במצוות רבות שלא שמענו עד כה, בין יתר המצוות הללו ישנה מצוה המוזכרת בתחילת פרשתנו, וכמו שנאמר (דברים י"ז ח-י"א) **כִּי יִפְלֹא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט וְכו' וְקָמְתָּ אֶל הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ. וְקָאֵת אֶל הַפְּתָנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְנִרְשָׁתָּ וְהִגִּידוּ לָךְ אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט. וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן הַמִּקְוֶה הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְשִׁמְרָתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יִוָּדֶךָ. עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יִוָּדֶךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ תַּעֲשֶׂה לֹא תִסּוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יָמִין וּשְׂמָאל. וְהִינֵנוּ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁל לֹא תִסּוּר, ונמנה במנין המצוות (מצוה תצ"ו בספר החינוך).**

והיינו כאשר ישנו ספק אצל החכמים בביאור מצוה ממצוות התורה, צריכים הם לעלות ירושלימה אל הר הבית שם בלשכת הגזית, בה היו יושבים הסנהדרין, היה אומר להם את ספיקו ויפשטו לו הסנהדרין, ומחויב הוא לעשות כפי אשר יורו אותו. ואם איננו שומע לקולם הוא נקרא זקן ממרא, ואפילו שהיה חכם גדול ומופלא, ואולם כל זה דוקא כאשר המרה את הסנהדרין בלשכת הגזית, אבל אם פסקו לו את פסקם מחוץ ללשכת הגזית והוא המרה אותם, אין הוא נקרא זקן ממרא, וזה נלמד ממה שנאמר בפרשתנו וְקָמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמִּקְוֶה, ואמרו רבותינו (סנהדרין י"ד: עמוד) **מלמד שהמקום גורם. ובאמת יש להבין מדוע דוקא שם נקבע מקום מושבם של הסנהדרין, ומה כוחם של הסנהדרין יותר מכל חכמי ישראל שמצווים לשמוע דוקא להם, ומדוע דוקא בלשכת הגזית, הלא אם הינם חכמים והם המעבירים את התורה ויודעים אותה על בוריה, בכל מקום שהם נמצאים הם יודעים אותה.**

והנה בספר בני יששכר (מאמרי חדשי תמוז אב מאמר ג' אות י"ב) כתב: **נראה לי כשילמוד האדם איזה לימוד ואינו מבין, יהרהר בתשובה ויתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה, על ידי זה תתעורר דעתו להתבונן מה שלא ידע וכו', והנה תתבונן, הדעת שבכל איש הישראלי המתבונן בתורה הוא ניצוץ משה כמו שאמרו רז"ל (שבת ק"א:), וכאשר האדם אינו מבין איזה דעת בתורה הנה הוא מגודל הגלות של בחינת משה אשר בתוכו, ממילא כאשר מתפלל על הגאולה כשמעורר בחינת גאולה הנה מתעורר בחינת גאולה גם לניצוץ וישוב האדם להתבונן בתורה. והנה תשכיל ותדע וכו' הצדיקים בכל זמן בונים בימיהם חלק מבית המקדש כל אחד חלקו השייך לנשמתו, וכל מי שאינו נבנה בית המקדש בימיו כאילו וכו', על כן כאשר האדם אינו מבין בדעתו איזה ענין בלימוד תורתו הוא מפני כי חלק בית המקדש שלו עדיין לא נבנה בימיו מגודל חטאו, הנה ישוב אל ה' על עוונותיו ויתפלל על הגאולה ותתחזק דעתו ויראה פלאות מה שלא ידע עד עתה, והוא לדעתי סוד הפסוק כי יפלא ממך וכו' וקמת (בשיעור קומה שלך) ועלית אל המקום אשר יבחר ה', ואתה הבן. עכ"ל.**

וביאור דבריו הקדושים, שכאשר השכינה שורה בינינו ובתוכנו זה גורם להבנה עמוקה והשכלה רחבה בביאור התורה הקדושה, וזה היה רצון הבורא יתברך בציוויו על בנית המשכן, ולכן מיד אחר שנתן לנו את התורה הקדושה ציווה אותנו על בנית המשכן באומרו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, והיינו שהתורה היא חכמה אלוקית ולהבין אותה צריך שכל אלוקי שישרה על האדם, ובשביל כך צריך שתשרה שכינה באופן תמידי על בני ישראל, וזו בעצם מטרת הקמת המשכן, ולכן הארון שבו מונחים לוחות הברית נמצא בודש

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל בכל, ולחצלת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואחר, הישמרו ויצלם מכל

לעילוי נשמת דודתי היקרה מרת דדה בת שרה ז"ל, נלב"ע א' אלול תשע"ז, תנצב"ה.

לוח ביסן
מסכים דיגיטליים
לכתיבת נוסח ודפוס
077-3223555

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לחודש אלול

רמזי חודש אלול

ה. רמזים רבים נאמרו בחודש זה, והמפורסם שבהם הוא ראשי תיבות אלול **אני לדודי ודודי לי** האמור בשיר השירים (י) (ג), שבחודש זה כנסת ישראל מתחזקת בתשובה ומתקרבת לדודה שהוא הקדוש ברוך הוא: ואף הקב"ה פושט ידו לקבלה ומתקרב אליה. וארבע תיבות אלה מסתמכות כל אחת באות יו"ד, וארבע פעמים יו"ד מספרם ארבעים, רמז לארבעים הימים שנועדו לתשובה, מראש חודש אלול עד יום הכיפורים. ועוד רמזו שם חודש זה בפסוק האמור בפרשת התשובה (דברים י) **וְמָלֵךְ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לֶבַב זָרְעֶךָ**, ראשי תיבות אלול, שבחודש אלול מסייעים את האדם מן השמים ופותחים את לבבו לעשות תשובה.

מעלת הצדקה בחודש זה

ו. כתב בספר מועד לכל חי (ס' י"א אות י"ד וט"ו) טוב שיפריש מעשרותיו בחדש אלול, שהרי מצינו במדרש מגילת אסתר, שזכות המעשר הועילה בימי המן, שלא עלה הגורל בחדש אלול, וכו', ומה גם שהוא סוף השנה ועושה חשבון מכל השנה, וגם יהיה לו כתריס בפני הפורענות ביום הדין, ויהיה לו זכות יותר שמכריעו לטובה, ויכתב ויחתם בספר פרנסה וכלכלה וחיים טובים אמן. ומה טוב שהחדש הזה שבטו הוא זבולון, ולפחות בחודש הזה יאחז צדיק דרכו של זבולון לעשות צדקה עם עמלי תורה. ובימים האלה שהוא זמן לקצוב מזונותיו, לכן כל יד המרבה ליתן צדקה בימים האלה, מן השמים נתון יתנו לו על כל פרוטה ופרוטה תרקבא דדינרי [ג' קבין קבין של דינרים, דהיינו פי כמה ממה שנתן], אם נותנה בלבב שלם ובלי שום פניה ויוהרא, וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים. עכ"ל. וכבר נתנו רמז נוסף לחודש אלול ממגילת אסתר (ט' כ"ב) **וּמְשַׁלֵּם מְנוּת אִישׁ לְרַעְיוֹ וּמִתְּנוּת לְאֶבְיָנִים**, ראשי תיבות אלול, שבחודש אלול מרבים גם בנתינת צדקה, לפי שהצדקה עם התשובה והתפילה מעבירה את רוע הגזרה.

אמירת הסליחות ובקשת רחמים

ז. מנהג הספרדים להתחיל באמירת הסליחות מיד בצאת ראש חודש אלול [והשנה מפני שיחול שבת אחר ראש חודש, לכן בצאת השבת שהוא ליל ג' אלול יתחילו באמירת הסליחות], וכתב הטור (ס' תקפ"א) הטעם משום ששינוי בפרקי ר' אליעזר (פרק מ"ה) שבראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה שמשה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה, והביא מנהגים שונים לגבי תחילת אמירת הסליחות, וכתב שכל המוסיף לבקש רחמים זכות הוא לו. וכתב בספר מועד לכל חי (שם אות ד') שהכותב אגרת לחבירו בחודש הזה, יכתוב בראש האגרת לשנה טובה תכתב, או תזכה לשנים רבות נעימות וטובות ועוד כתב (שם אות י"א) משם רבינו האר"י שמי שיש לו קרוב שיצא לתרבות רעה, יתפלל בתפילת שמונה עשרה בברכת השיבנו הנוסה המובא בסדורים, ואז מובטח שיהפוך לבו לטובה, וכדי שיועיל צריך להתפלל שלושים יום ערב ובוקר וצהריים, ובפרט בימי אלול שאז הוא עת רצון, ומכל שכן על עצמו דצריך שיתפלל שיהפוך לבו לטובה, ואף מי שלא נהג לומר תפילה זו בשאר הימים, על כל פנים בין ראש השנה ליום הכפורים צריך לאומרה. עכ"ל.

שם החודש

א. חודש אלול הוא החודש הששי למנין החודשים שאנו מונים מניסן, וכן הוא נזכר בנביא חגי (א' א') **בְּשָׁנָה שְׁתִּימִים לְדִרְיֹנָשׁ הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁשִׁי בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ**, ובספר דברי הימים (א' כ"ז ט') **הַשְּׁשִׁי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁשִׁי**. [ובתחילה חשבתי שטוב לומר פסוקים אלו האמורים בנבואת חגי ביום א' לחודש אלול שכן נבואה זו נאמרה בתאריך זה, על דרך שכתב הבן איש בספרו לשון חכמים (ס' י"ה) לומר ביום השוענא רבא פסוקים האמורים בנבואת חגי שנאמרו לו ביום כ"א בתשרי, אולם לאחר מכן בינתי ששם הנבואה נאמרה על העתיד לבוא, ויש ענין לעורר פסוקים אלו ביום זה, אולם נבואה זו נאמרה על זמן החורבן לעורר על בניית בית שני, וזה לא שייך לנו, ולכן לא כתב הבא"ח לאומרו ביום זה]. ואולם לפי מנין השנים שאנו מונים מתשרי, חודש אלול הוא החודש האחרון בשנה. [ולכן חודש זה נועד לתשובה שהכל הולך אחר החיתום].

ב. ואמנם שמו אשר העלו אותו אבותינו עימם מגלות בבל, הוא חודש אלול, וכן הוא נזכר בספר יצירה (פ"ה מ"ג). ולא מצאתי במפרשים ביאור לשם זה, אולם בספרי המוסר כתבו שאלול הוא מלשון ריגול, וכמו שנאמר אצל המרגלים (במדבר י"ג ב') **שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים וְיַתְרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן**, ותירגם אונקלוס שלח לך גברין "ויאללון" ית ארעא דכנען, הרי שלא אלל הוא הוא לרגל, וא"כ אלול הוא ריגול, והיינו לרגל ולחפש בנבכי ליבנו ובמצפוננו, אחר מעשינו הכשרים וטובים הם, ואולי צריכים תיקון ושיפור, שזו מטרתו של חודש אלול. [ואולם בדברי רבנו האר"י בשער רוח הקודש (יח"ד ט"ז) מובא שבמילה אלול, נרמזים שמות קדושים שראוי לכוין אליהם בכל החודש הזה, ולמתארים להכנס אל הקודש פנימה נכתוב בקצרה, המילה אלול מתחלקת לשנים אל ול, אל הוא בגימטריא ג' יודין ואלף, וזה רומז לשם ס"ג, שיש בו ג' יודין ואלף אחת ונכתב כך: יוד קי ואו קי. ואותיות ול גם רומזות לג' יודין ואלף, שכן אות ו' הבמילואה נכתבת ואו, והאלף נסתרת בתוכה, וזה מרמז לשם קס"א שיש בו ג' יודין ואלף אחת ונכתב כך אלף קי יוד קי, ושתי שמות אלו הם בגימטריא דרך (224), לרמז אל דרך התשובה שנפתחת בחודש אלול, ע"ש].

מזל החודש

ג. מזלו של חודש אלול הוא בתולה, וכנזכר בספר יצירה (שם), והוא על שם הכתוב (ירמיה ל"א כ'): **שׁוּבִי בְּתוּלָת יִשְׂרָאֵל, שְׁבִי אֶל עַרְפֶּךָ אֵלֶּה, לִפִּי שְׁחוּדֶשׁ זֶה הֻקְבַּע לַתְּשׁוּבָה**. (ספר התודעה פרק ל"ה). [ולפי האמור לעיל בדברי רבנו האר"י אפשר לומר מפני שבחודש זה צריך לכוין אל שני שמות ס"ג וקס"א, שכידוע שניהם נמצאים בספירת הבינה, והבינה היא ספירה נוקבית, וגם נקראת אימא עילאה, ולכן מזלו בתולה, והיינו צורת אשה כידוע מצורת המזלות].

ימי החודש

ד. ראש חודש אלול הוא לעולם ב' ימים, הראשון הוא ל' לחודש הקודם חודש אב, והשני הוא א' לחודש אלול, וחודש אלול עצמו הוא לעולם חסר, דהיינו כ"ט ימים, וכבר אמרו רבותינו (ראש השנה י"ט): **מִיָּמֹת עֶזְרָא וְאֵילָךְ לֹא מִצִּינוּ אֱלֹהִים מַעֲבֹר, דְּהֵיִינוּ שִׁהְיוּ בּו' ל' יוֹם**. [ומכאן לכאורה קשה על דברי הרמב"ם בהלכות קדוש החודש (פ"ה ה"ח) שעושים ב' ימים טובים בראש השנה, מפני שפעמים הרבה לא היו מקדשים את החודש ביום שלוששים, והיו עושים את יום ל' קודש ואת יום ל"א, ע"ש, ולפי האמור מדברי הגמרא משמע שאפילו בזמן שקדשו את החודש ע"פ הראיה לא היה אלול מעובר. אולם המעיין שם בגמרא יראה שזה דוקא בשלל צריך היה לעבר, אבל כשהיה צריך היו מעברים, ולזה נתכוין הרמב"ם]. ואולם ימי הרחמים והרצון מתחילים בא' של ראש חודש אלול שהוא ל' אב, שכן ימי הרצון נקבעו לפי עלייתו של משה רבנו להר סיני בפעם השלישית, והוא עלה בל' אב, ושהה בו ארבעים יום, עד למחזורת יום הכפורים כידוע, וא"כ כבר מל' אב שהוא ראש חודש אלול, ישתדלו בכל עניני התשובה והצדקה ותהילים ומעשים טובים שמרבים בהם בחודש זה.